

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

PRÍJMOVÁ NEROVNOSŤ A EKONOMICKÝ RAST

JURAJ ZEMAN

NETECHNICKÉ
ZHRNUTIE

1/2018

© National Bank of Slovakia
www.nbs.sk
Imricha Karvaša 1
813 25 Bratislava

research@nbs.sk

Február 2018

ISSN 1337-5830

Práca neprešla jazykovou úpravou.

Prezentované názory a výsledky v tejto štúdií sú názormi autorov a nevyjadrujú oficiálne stanovisko Národnej banky Slovenska ani iných inštitúcií, ku ktorým sú externí autori tejto štúdie afiliovaní.

Všetky práva vyhradené.

Krátke časti textu, nie viac ako dva odseky, môžu byť citované bez predchádzajúceho súhlasu autorov, pokiaľ bude úplne uvedený zdroj.

Príjmová erovnosť a ekonomický rast

Výskumná štúdia NBS

Juraj Zeman¹

Abstrakt

Prakticky každá štatistika, ktorá popisuje rozdelenie príjmov v jednotlivých krajinách, naznačuje zväčšujúci sa rozdiel medzi príjmami bohatých a chudobných v prevažnej väčšine krajín za posledné tri desaťročia. Podiel príjmu z práce sa vo väčšine vyspelých a rýchlo sa rozvíjajúcich krajín neustále znižoval, pretože tempo rastu príjmov z pracovnej sily nedržalo krok s rastom produktivity. Takmer všetky prírastky príjmov plynúce z vyššieho ekonomického rastu smerovali knajvyšším príjmovým skupinám. Cieľom tejto práce je analyzovať, ako zmena rozdelenia príjmov ovplyvňuje ekonomickú aktivitu v konkrétnej krajine. V práci je empiricky analyzovaná situácia v dvoch ekonomikách - malej, veľmi otvorenej ekonomike Slovenska a veľkej, relatívne uzavretej ekonomike eurozóny.

JEL code: E12, E25, E60

Kľúčové slová: Inequality, wage led growth, profit led growth, Slovakia

Voľne prístupné na <http://www.nbs.sk/en/publications-issued-by-the-nbs/working-papers>

¹ Národná banka Slovenska

1. NETECHNICKÉ ZHRNUTIE

Pred krízou v roku 2008 ekonómovia nevenovali veľkú pozornosť rozdeleniu príjmov a jeho vplyvu na hospodársku činnosť. Prevažujúci názor bol, že vyššia ziskovosť (a teda znižujúci sa podiel na mzdách) zvyšuje investície, znižuje jednotkové náklady práce, zvyšuje konkurencieschopnosť a tieto stimuly na strane ponuky zvyšujú produktívny výkon ekonomiky. Podľa "trickle-down teórie" budú mať všetci spotrebitelia v dlhodobom horizonte prospech z väčšej ponuky. V tomto prostredí má rast miezd len negatívnu úlohu, pretože vedie k vyšším hraničným nákladom, nižšej konkurencieschopnosti a zníženiu ekonomickej aktivity.

Kríza spochybnila tento neo-klasický model, nakoľko nedokázal predvídať krízu a neposkytol uspokojivé vysvetlenie, prečo nastala. Alternatívne teórie získali väčšiu pozornosť, medzi nimi aj názor, že distribúcia príjmov hrá dôležitú úlohu v ekonomike a že rastúca nerovnosť bola jednou z hlavných príčin krízy. Znižovanie podielu miezd na celkových príjmoch kládlo tlak na domáci dopyt, pretože presúvalo zdroje z chudobnejších domácností s vyšším sklonom k spotrebe k bohatším, s nižším sklonom. Následný nedostatok domáceho dopytu bol v rôznych krajinách riešený odlišne. V niektorých krajinách bol znížený dopyt kompenzovaný spotrebou financovanou privátnym a/alebo verejným dlhom (USA, Veľká Británia, Grécko, Portugalsko, Španielsko). V iných krajinách bolo zníženie domáceho dopytu kompenzované vyšším vývozom (Nemecko, Japonsko, Čína, Holandsko). Tento vývoj viedol k veľkej nerovnováhe v globálnej ekonomike a v dlhodobom horizonte bol neudržateľný. Nerovnovážny stav v globálnej ekonomike bol dlhobojšie maskovaný používaním nepriehľadných finančných nástrojov a znižovaním medzinárodnej finančnej deregulácie, ktoré krízu len oddialili.

METODOLÓGIA

Použitím ročných dát za obdobie 1993 – 2016 sme odhadli funkcie spotreby, investícií, exportu a importu v závislosti od príjmovej nerovnosti. Tá je v práci reprezentovaná veličinou vypočítanou ako podiel mzdových príjmov pracovnej sily k celkovým príjmom v ekonomike. Ak táto veličina narastá, príjmová nerovnosť sa znižuje. Domáca spotreba so znižujúcou nerovnosťou narastá, nakoľko sa zvyšuje kúpna sila domácností. Znižovanie príjmovej nerovnosti naopak znižuje ziskovosť firiem a teda znižuje ich investície a zároveň zvyšuje jednotkové náklady, čo má za následok zníženie konkurencieschopnosti a následne exportu. Import je od tejto príjmovej nerovnosti nezávislý. Celkový efekt zmeny distribúcie príjmov na dopytovú stránku ekonomiky je teda nejednoznačný. Ak má narastanie miezd (t.j. znižovanie príjmovej nerovnosti) kladný vplyv na ekonomickú aktivitu v danej krajine, hovoríme, že ekonomika funguje v mzdovom režime. Ak znižovanie príjmovej nerovnosti vedie k zníženiu ekonomickej aktivity, hovoríme, že ekonomika funguje v ziskovom režime.

EMPIRICKÉ VÝSLEDKY

Pokles príjmov domácností znižuje domáci dopyt (spotreba plus investície) a zvyšuje čistý export ako na Slovensku tak aj v eurozóne. Celkový vplyv príjmovej nerovnosti na hospodársku aktivitu je však v oboch ekonomikách v krátkodobom horizonte opačný. V prípade Slovenska negatívny vplyv zníženia mzdových príjmov na domáci dopyt je v dôsledku následného zníženia jednotkových nákladov práce a teda zvýšenia konkurencieschopnosti exportu viac než kompenzovaný jeho pozitívnym vplyvom na čistý vývoz. Z tohto dôvodu je zvýšenie príjmovej nerovnosti spojené s vyšším hospodárskym rastom; slovenská ekonomika funguje v krátkodobom horizonte v ziskovom režime. V prípade eurozóny je negatívny vplyv zníženia mzdových príjmov na domáci dopyt je väčší ako jeho pozitívny vplyv na čistý vývoz.

Z tohto dôvodu je zvýšenie príjmovej nerovnosti spojené s nižším hospodárskym rastom; eurozóna funguje v mzdovom režime.

Na základe vyššie uvedeného tvrdenia sa zdá, že pre slovenskú ekonomiku je politika znižovania nákladov práce a teda miezd prospešná. Avšak uvedené odhady sú robené za predpokladu, že znižovanie nákladov sa uskutočňuje len v domácej ekonomike a obchodní partneri na to nereagujú. Ak sa však krajiny začnú usilovať o politiku zameranú na vývoz znižovaním vývozných cien prostredníctvom zníženia výrobných nákladov, účinok zníženia nákladov práce v jednej krajine bude pravdepodobne zmiernený rovnakými politikami uplatňovanými v krajinách obchodných partnerov. V prípade odvetných opatrení obchodných partnerov je celkový vplyv znižovania nákladov práce na hospodársku činnosť na Slovensku oveľa nižší. Slovenská ekonomika sa stáva neutrálnou k zmene mzdových príjmov.

Pri posudzovaní vplyvu príjmovej nerovnosti na ekonomickú aktivitu v dlhodobom horizonte musíme vziať do úvahy aj jej vplyv na produktivitu práce. Odhady ukázali, že zvyšovanie miezd zvyšuje rast produktivity a teda výrobný potenciál v oboch ekonomikách. Spojením ponukovej a dopytovej stránky dostávame, že obe ekonomiky profitujú z politiky znižovania príjmovej nerovnosti.